

DOI: <https://doi.org/10.34768/r1.2020.v462.12>

Svitlana Loboda*

Narodowy Uniwersytet Lotniczy, Ukraina

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3102-0381>

e-mail: svitlana.loboda@npp.nau.edu.ua

Yuriy Plyska**

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4752-8641>

e-mail: yuriy_plyska@sggw.edu.pl

**PROBLEM DETERMINACJI AKSJOLOGICZNEJ
STOSOWANIA TECHNOLOGII
INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNYCH W WARUNKACH
PRZEJŚCIA DO NOWEGO PARADYGMATU
EDUKACYJNEGO**

PROBLEM OF THE AXIOLOGICAL PRINCIPLES OF APPLICATION
OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN
THE TRANSITION TO A NEW EDUCATIONAL PARADIGM

Keywords: values, axiology, information and communication technologies,
media content, personality of the future educator.

The article considers the axiological principles of the application of information and communication technologies in the transition to a new educational paradigm. It has been theoretically acknowledged that information and communication technologies today are a necessary leading component of the educational process, which, as a result, forms not only the educational space as a whole, but, importantly, the personality of the future specialist.

***Svitlana Loboda** – doktor habilitowany w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika, profesor; zainteresowania naukowe: technologie informacyjno-komunikacyjne w edukacji, edukacja medialna, historia pedagogiki.

****Yuriy Plyska** – doktor nauk humanistycznych w dyscyplinie pedagogika; zainteresowania naukowe: pedagogika ogólna, pedeutologia, funkcjonowanie nauczyciela i szkoły w kontekście przemian społecznych i edukacyjnych.

The findings reveal that information and communication technologies in modern scientific discourse are understood, inter alia, as a communicative educational environment and a means of professional interaction that allows to expand the professional communication space. They provide people with new opportunities to comprehend, evaluate and perceive the world. The authors specify and describe the content component of the functional field of media content materials in relation to the educational tasks of the process of developing a creatively active personality of a teacher. It is proved that a high level of efficiency in the use of information and communication technologies may be ensured through the balanced introduction of axiological principles of media content selection in the process of professional training of future educators.

PROBLEM DETERMINACJI AKSJOLOGICZNEJ STOSOWANIA TECHNOLOGII INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNYCH W WARUNKACH PRZEJŚCIA DO NOWEGO PARADYGMATU EDUKACYJNEGO

Słowa kluczowe: aksjologia, technologie informacyjno-komunikacyjne, treści medialne, osobowość nauczyciela.

Artykuł rozważa aksjologiczne zasady zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przejściu do nowego paradygmatu edukacyjnego. Stwierdzono teoretycznie, że technologie informacyjno-komunikacyjne są dziś niezbędnym, zasadniczym elementem procesu kształcenia, który w rezultacie tworzy nie tylko przestrzeń edukacyjną jako całość, ale co ważne, osobowość przyszłego specjalisty. Wyniki wskazują, że komputerowe technologie informacyjno-komunikacyjne we współczesnym dyskursie naukowym oznaczają m.in. komunikatywne środowisko edukacyjne oraz narzędzie interakcji zawodowej, które pozwala poszerzyć przestrzeń profesjonalnej komunikacji, wyposażyć ludzi w nowe możliwości zrozumienia, oceny i postrzegania świata. Autorki określają i opisują komponent treściowy pola funkcjonalnego materiałów medialnych w odniesieniu do zadań edukacyjnych procesu rozwijania twórczej osobowości nauczyciela. Dowiedziono, że zapewnienie wysokiego poziomu efektywności wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych jest możliwe dzięki wyważonemu wprowadzeniu aksjologicznych zasad doboru treści medialnych w procesie kształcenia zawodowego przyszłych nauczycieli.

Wprowadzenie

Jedną z ważnych cech współczesnego społeczeństwa jest szybki rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych, ich aktywne wdrażanie nie tylko do działań naukowych, edukacyjnych i przemysłowych, ale także w sferę duchową i kulturową, w życie codzienne człowieka. Informacja we współczesnym świecie jest podniesiona do poziomu najwyższej wartości kulturowej, a technologie informacyjno-komunikacyjne występują jako skuteczne narzędzie upowszechniania wartości kulturowych.

Instrumentalny wymiar technologii informacyjno-komunikacyjnych stanowi podstawę rozwoju społeczno-kulturowego. Obecnie obserwując ten proces, należy zwrócić uwagę na definicje cyberprzestrzeni, cyberkultury, społeczności internetowych, środowiska e-learningowego etc. Powszechnie wiadomo, że nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne są pierwszoplanowym elementem procesu edukacyjnego, który w efekcie tworzy przestrzeń edukacyjną jako całość. Bez żadnych wątpliwości przyjmuje się fakt, że dzisiejsze technologie informacyjno-komunikacyjne są niezbędnym elementem procesu edukacyjnego, który w efekcie tworzy przestrzeń edukacyjną jako całość. Tacy badacze jak m.in. Valerij Bykov, Jacques Gonnet, Vasylij Kremen, George Lakoff, Macej Tanaś, Drew Westen dokonali wnikliwych analiz tego problemu, jego stanu na obecnym etapie. Współczesna refleksja naukowa dotycząca tej problematyki przebiega od wypracowania ogólnej teorii informacyjno-komunikacyjnej do poszukiwania sposobów jej zastosowania oraz przeanalizowania wpływu, jaki wywiera na kształtowanie twórczej osobowości przyszłego profesjonalisty (specjalisty), przede wszystkim nauczyciela. Jednak aksjologiczny aspekt zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych nie znalazł jeszcze naukowego rozwiązania na płaszczyźnie pedagogiki. Względne nowatorstwo, niedoskonałość techniczna i technologiczna komunikacji sieciowej, niewystarczający poziom badań ich potencjału edukacyjnego otwierają długą listę najnowszych zadań i problemów pedagogicznych.

Celem niniejszego artykułu jest określenie aksjologicznych zasad zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w warunkach przejścia do nowego paradygmatu edukacyjnego.

Technologie informacyjno-komunikacyjne w procesie edukacyjnym

Aby ocenić znaczenie technologii informacyjno-komunikacyjnych w procesie edukacyjnym, naszym zdaniem, konieczne jest zrozumienie leżącego u ich podstaw fenomenu komputerowych zasobów technicznych. Najnowsze podejście do interpretacji pojęcia „technologii komputerowych” wiąże się z rozumieniem ich jako „nieorganicznego ciała ludzkiego” oraz jako „języka, któ-

rym posługują się ludzie (...) i za pomocą którego wyrażają siebie” (Voronin 2001, s. 19). Epoka technologii jako siły produkcyjnej zostaje zastąpiona erą komputerowych technologii informacyjno-komunikacyjnych jako środowiska komunikacyjnego. Dzisiaj technologie informacyjno-komunikacyjne są interpretowane jako sposób interakcji człowieka. Pozwala to odsłaniać struktury komunikacji, jakie jeszcze wczoraj nie istniały, a dziś mają na celu poszerzenie przestrzeni aktów komunikacyjnych, wyposażenie ludzi w nowe możliwości zrozumienia, oceny i akceptacji świata, społeczeństwa oraz samego siebie. Wśród nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych wykorzystywanych w przestrzeni edukacyjnej najczęściej stosuje się e-konferencje (seminaria internetowe, fora internetowe i ich grupy dyskusyjne, listy mailingowe, czaty itp.), czasopisma i biblioteki elektroniczne etc. Każda z tych technologii ma swoje własne funkcje komunikacyjne (na przykład dokumentację, komunikację z nieznanymi itp.), z których większość można rozpatrywać jako analogiczne do tradycyjnej komunikacji. Komunikacja elektroniczna nie zastępuje, lecz uzupełnia i wzmacnia istniejące formy profesjonalnej komunikacji pedagogicznej, poszerza jej granice ze względu na nowe możliwości interaktywności i swobody kontaktu w nowym komunikatywnym czasie i przestrzeni. Bariery psychologiczne, dostępność tylko dla wykształconych użytkowników, brak albo niska jakość połączenia internetowego, brak dobrego sprzętu komputerowego, wątpliwa jakość tekstów elektronicznych etc. stają się głównymi przeszkodami w skutecznej komunikacji. Zapewnienie jej wysokiego poziomu i skuteczności poprzez zrównoważony wybór tematów, wypracowanie regulacji, tworzenie technologii, planowanie oczekiwanych rezultatów można określić jako priorytetowe zadania pedagogiki w warunkach przejścia do nowego paradygmatu informacyjnego.

Współczesna cywilizacja informacyjna jest w ciągłym ruchu i poszukuje sposobów na rozwiązanie globalnych problemów: rozwoju nauki i wprowadzania najnowszych technologii informatycznych, tworzenia prawnych i moralnych wartości społeczeństwa informacyjnego, rozszerzania dostępu do informacji i wiedzy, które są obecnie rozumiane jako globalne „dobro” intelektualne. Znany ukraiński filozof edukacji Vasyl Kremeń zdefiniował rolę nauki pedagogicznej i edukacji w tym procesie: „Nauka – jako dziedzina, która wytwarza nową wiedzę, a edukacja – jako dziedzina, która »humanizuje« wiedzę i zapewnia indywidualny rozwój człowieka” (Kremeń 2002, s. 5). Coraz bardziej oczywisty staje się fakt, że wśród nowoczesnych wyzwań pedagogicznych problem pełnowartościowości procesów edukacyjnych w sieci staje się szczególnie pilny.

Nauki pedagogiczne dowiodły, że zdolność ludzi do postrzegania się nawzajem historycznie się rozwija i jest przyswajana przez każdą osobę w spo-

łecznie uwarunkowanych formach jako ogólny kulturowy model organizacji indywidualnego doświadczenia (Westen 2007, s. 84). Obecnie w oparciu o komputerowe technologie informacyjno-komunikacyjne, faktycznie rodzi się nowa kultura społeczna i percepcyjna, której nie sposób nie wziąć pod uwagę w procesie edukacyjnym. A zatem pilniejszym zadaniem pedagogicznym na dziś jest rozwój zdolności jednostek do postrzegania i rozumienia się nawzajem jako najważniejszych elementów niezniszczalnej wartości, którą jest bezpośrednia komunikacja interpersonalna. Dlatego też w procesie edukacyjnym realizowanym w oparciu o technologie informacyjno-komunikacyjne należy zwrócić szczególną uwagę na bezpośrednią komunikację interpersonalną, a zwłaszcza na percepcję społeczną.

Ostatnie badania narzędzi informacyjno-komunikacyjnych wskazują na zwiększone ryzyko manipulacji związane ze zmianami poziomu informacji i bezpieczeństwa psychicznego człowieka (Kara-Murza 2000). Dzisiejsze zasoby medialne nie są jedynymi i najważniejszymi elementami w przestrzeni praktyk pedagogicznych, ale stanowią jednocześnie niezbędne narzędzia do rozwiązywania nowych zadań pedagogicznych. Ważnym wyzwaniem pedagogiki jest również przygotowanie jednostki do krytycznego myślenia podczas percepcji treści medialnych. W formule bezpieczeństwa informacyjnego jednostki (a to bezpieczeństwo staje się coraz ważniejszym czynnikiem zdrowia ludzkiego) najistotniejszą częścią są jej wybory w sferze wartości i gotowość do myślenia krytycznego (Pochepcov 2012).

Na podstawie przeprowadzonej analizy współczesnych badań pedagogicznych (Dneprov 1998, Hobbs 2010, Pérez Tornero, Varis 2010) w dziedzinie komunikacji społecznej udowodniono, że treść medialna znacząco wpływa na kształtowanie świadomości jednostki, w tym określa specyfikę i kierunki jej działalności zawodowej. Treść medialna, oprócz funkcji ogólnej – kształtowania świadomości publicznej, pod pewnymi warunkami (wybór odpowiednich tekstów, zaufanie doświadczeniom witagenicznym, motywacja, stymulacja, pisanie tekstów zorientowanych zawodowo itp.) ze względu na swoje szczególne cechy może przyczynić się do kształtowania świadomości zawodowej.

UNESCO swego czasu zainicjowało szeroko zakrojoną debatę na temat uznania mediów za prawdziwe źródło wiedzy. Jeszcze w 1973 roku Międzynarodowa Rada Telewizji Filmowej i Komunikacji Audiowizualnej (ICFT) zaproponowała następujące rozumienie pojęcia „studia medialne”, przyjmując iż stanowią je nauczanie i studiowanie nowoczesnych środków komunikacji oraz wypowiedzi, które należą do określonej i autonomicznej dziedziny wiedzy w teorii i praktyce pedagogicznej, w przeciwieństwie do ich wykorzy-

stania jako dodatkowego narzędzia w nauczaniu i studiowaniu innych dziedzin wiedzy (Gonnet 2002, s. 16).

Jak zaznaczono w raporcie Międzynarodowej Komisji do Spraw Edukacji dla XXI wieku (przygotowanym dla UNESCO, 1996), koncepcja uczenia się przez całe życie wydaje się być jednym z „kluczy do bram XXI wieku”. Usuwa ona tradycyjną różnicę między poziomami edukacyjnymi i wymaga opanowania nowoczesnych umiejętności uczenia się. Rozwijanie umiejętności korzystania z mediów jako metody zdobywania wiedzy jest dość uzasadnione: „Ćwiczenia skierowane na rozumienie budowy obrazu, na klasyfikację rodzajów programów audiowizualnych, analizę czasopism, pojawiają się w tym świetle nie tylko w postaci miłych dodatków do kursu szkolnego, za pomocą których można zaoszczędzić czas, ale także jako podstawa minimalnego wykształcenia, które jest teraz częścią kultury ogólnej” (Gonnet 2002, s. 16). Nowoczesna koncepcja edukacji wymaga badania środków masowego przekazu jako wartości kulturowej, która jest siłą napędową i wiodącą w procesie kształtowania aktywnej społecznie twórczej osobowości. Innowacyjny charakter pracy edukacyjnej z mediami łamie tradycyjny podział ról (nauczyciel-narrator, uczeń-pasywny słuchacz). Nowoczesny dialog edukacyjny odbywa tu się zgodnie z zasadami dynamicznej logiki. W tym sensie badania masmediów stają się ważne, co przybliża je do statusu podstawowej wiedzy, ponieważ są one nie tylko jej źródłem, ale także sposobem na twórcze zrozumienie uzyskanych informacji.

Pedagogiczne znaczenie treści materiałów medialnych dla specjalistów polega na dostępności odpowiednich aktualnych informacji na temat zawodu nauczyciela, konkretnych przykładów zaczerpniętych z praktyki pedagogicznej, wartościowych wniosków naukowych, zaleceń, porad etc.

Funkcje materiałów medialnych w kształtowaniu osobowości nauczyciela

Spróbujmy sformułować zasadniczy komponent pola funkcjonalnego materiałów medialnych w związku z edukacyjnymi zadaniami procesu kształtowania twórczo-aktywnej osobowości nauczyciela.

Funkcja informacyjna obejmuje szeroki zakres pomysłów wychowania i edukacji, zapoznaje z prawdziwymi przykładami praktycznych rozwiązań w życiu szkolnym, przedstawia żywe obrazy nauczycieli przeszłości i teraźniejszości. Uważne studiowanie treści materiałów publicystycznych wzbogaca i rozwija światopogląd nauczyciela, pomaga zrozumieć istotę materiału naukowo-teoretycznego.

Funkcja motywacyjna budzi zainteresowanie zawodowe nauczyciela, chęć poszerzenia i pogłębienia wiedzy o pracy nauczyciela w celu uzyskania

cennych dla praktyki informacji. Ta funkcja publicystyki pedagogicznej ma za zadanie zwrócić uwagę jak najszerszego grona czytelników na osobowość nauczyciela, wzmocnić jego autorytet, omówić kwestie związane z działalnością zawodową i pedagogiczną nauczyciela-wychowawcy.

Funkcja orientacyjna pozwala wykorzystać wiedzę przedstawioną w pracach publicystyki pedagogicznej jako przewodnika po działaniach w ich funkcjonowaniu zawodowym, jako punkt odniesienia w procesie kształtowania idealnego nauczyciela poprzez spersonalizowane doświadczenie nauczycieli-publicystów; daje nauczycielowi możliwość poszukiwania w materiałach publicystycznych nowych pomysłów i interesujących faktów z praktyki nauczania i wychowania, dostarcza wzorców do naśladowania.

Funkcja organizacyjna rozwija myślenie pedagogiczne, zdolności twórcze, kształtuje umiejętności i nawyki badawcze. Ważne w realizacji tej funkcji jest to, że nauczyciel nie tylko biernie postrzega proponowane sposoby, ale także samodzielnie studiuje materiały publicystyczne, dochodząc do pewnego wniosku.

Funkcja wychowawcza prowadzi do wartości pracy nauczyciela, do których należą m.in. duchowa hojność, szczerą miłość do dzieci, ciągłe twórcze poszukiwanie, nieograniczoną lojalność wobec pracy pedagogicznej etc.

Funkcja praktyczna rozwija umiejętności i nawyki praktycznego zastosowania wiedzy z zakresu publicystyki pedagogicznej. Zapewnia samokształcenie zawodowo-pedagogiczne, tj. rozwój społeczno-etycznych cech osobowości, dostosowanie indywidualnych cech nauczyciela do wymagań działalności pedagogicznej, podnoszenie kompetencji zawodowych i kształtowanie osobowości nauczyciela o własnym stylu pedagogicznym.

Od treści medialnych w dużej mierze zależy proces samokształcenia nauczycieli. A zatem *Funkcja samokształcenia* zapewnia nauczycielowi cenne informacje pedagogiczne, wiedzę niezbędną do wykonywania czynności praktycznych, budzi i rozwija zdolności poznawcze nauczyciela, jego zainteresowanie i pozytywną motywację do zdobywania wiedzy o pracy nauczycielskiej. Przekaz pedagogicznej publicystyki, która staje się dla nauczyciela osobowościową, głęboko uświadomioną wartością, modeluje system jego działań służących samodoskonaleniu.

Ze względu na obciążenie funkcjonalne, treści pedagogiczne w przekazie medialnym przyczyniają się do kształtowania świadomości pedagogicznej, która według Siergieja Dneprova jest „zbiorem znaczeń i sensów działalności zawodowej, funkcjonujących w formie idei, pojęć i kategorii, odzwierciedlonych w motywach, orientacjach wartościowych i postawach behawioralnych” (Dneprov 1998, s. 10). Oznacza to, że treści medialne mogą stanowić istotny element świadomości pedagogicznej – mogą kształtować wyobrażenie, po-

mysły, koncepcje, pojęcia, kategorie i wpłynąć na profesjonalne działania pedagogiczne. Treści medialne również sprawiają, że proces nauczania staje się maksymalnie efektywny poprzez aktywne wywieranie na niego wpływu za pomocą elementów logicznych oraz symbolicznych i emocjonalnych na wszystkie sfery świadomości – racjonalną (pomysły, pojęcia, myśli, oceny, poglądy), emocjonalną (uczucia, nastroje, wyobrażenie), wolicjonalną (skłonności, aspiracje, motywacje).

Proces kształtowania aktywnej twórczo osobowości przyszłego specjalisty opiera się na kompleksowej orientacji społecznej w faktach i wydarzeniach charakteryzujących współczesną edukację.

Analiza funkcji realizowanych przez treści medialne, doświadczenie ich wykorzystania w procesie edukacyjnym oraz analiza warunków organizacji poznawczo-praktycznych działań przyszłych specjalistów, spowodowały wyznaczenie szeregu zasad pracy z treściami medialnymi w procesie kształtowania twórczej osobowości przyszłego specjalisty:

- systemowo-historyczne badania materiałów;
- celowy przydział materiałów tekstowych;
- kompletność materiałów tekstowych;
- względna niezależność materiałów tekstowych;
- „informacja zwrotna”;
- monitorowanie.

Na obecnym etapie stają się oczywistymi sprzeczności między socjalną potrzebą kształtowania aktywnej społecznie twórczej osobowości a niewykorzystaniem potężnych możliwości treści medialnych i potencjału ich kształtującego działania. System integracyjny formatywnych zasad w działalności środków masowego przekazu obejmuje następujące stanowiska:

- zgodność z naukowymi podstawami kształtowania i rozwoju osobowości;
- wartościowe orientacje;
- zintegrowane podejście/podejście kompleksowe;
- adekwatność;
- wiarygodność społeczna.

Zasady kształtujących działań mediów

System zasad, który stworzył się w działaniach mediów, wydaje się niewystarczający, ponieważ nie obejmuje pełnego zakresu ich funkcji. Oznacza to, że całe obszary działalności, a w szczególności działanie formujące, okazują

się regulowanymi tylko z punktu widzenia komunikatora. Ponadto, powyższe podejścia do wyboru zasad w działalności mediów są skierowane tylko do strony organizacyjno-komunikacyjnej i nawet treść informacji jest kształtowana z punktu widzenia udanej komunikacji.

System integracyjny zasad działania kształtującego w działalności mediów można przedstawić następująco:

- *Zasada zgodności z naukowymi podstawami kształtowania i rozwoju osobowości*, co przewiduje ukierunkowanie działalności mediów na obiektywne prawa jej psychicznego i społecznego rozwoju. Naszym zdaniem, realizacja tej zasady może pomóc skorygować negatywne konsekwencje manipulacji osobowością, co jest jednym z najpoważniejszych i najbardziej niebezpiecznych negatywnych zjawisk w działalności mediów. W naszym badaniu zasada ta określiła wybór i ranking wszystkich kolejnych zasad, a także ich treść.
- *Zasada orientacji wartościowej*, która jest uzupełniona zasadą właściwego konstruowania informacji, co wymaga zrozumienia istoty wartości społecznych, procesu orientacji wartościowej, ich rodzajów, funkcji, struktury i możliwości wykorzystania. W naszym badaniu taką wartością jest twórcza aktywność osobowości.
- *Zasada zintegrowanego podejścia* do organizacji działania kształtującego media, ponieważ odzwierciedla holistyczny charakter jednostki, obiektywny związek wpływów kształtujących i działań zorganizowanych przez media, a także integralność działań jednostki. Zasada ta musi przejawiać się w jedności celów, organizacji treści i sposobów formatywnego działania mediów. Uzupełniona zasadą wszechstronności w wyświetleniu informacji zapewnia największą wykrywalność różnych zjawisk rzeczywistości, a także zwiększa efektywność percepcji.
- *Zasada adekwatności*, która zakłada zgodność działania kształtującego z postawionym zadaniem, społecznie ważną sytuacją i istotą powstającego fenomenu medium. W kontekście naszych badań zasada ta reguluje treść informacji i zapewnia jej zgodność z oczekiwaniami społecznymi jednostki, stymulując twórczą aktywność konsumentów informacji. Tu kierowaliśmy się dobrze znanym stanowiskiem Siergieja Rubinsteina, że wszystko w rozwoju osobowości jest w jakiś sposób obiektywnie określone, ale nic w jej rozwoju nie wynika bezpośrednio z warunków zewnętrznych, które kształtują osobowość tylko, przechodząc przez jej sferę wewnętrzną, będąc jedynie pośrednikiem przez swoją aktywność i realizując się w niej.
- *Zasada udowodnienia społecznego*, którą rozumiemy jako specyficzną

modyfikację zasady informacji zwrotnej. Opiera się na znanym postulatcie filozoficznym: „Człowiek Piotr dowiaduje się o sobie, patrząc na człowieka Pawła”. Innymi słowy, każda osoba uczy się tego, co słuszne, dowiadując się, co inni uważają za słuszne, a to motywuje ich do działania zgodnie z pewnymi normami. Zasada ta reguluje treść informacji pod względem jej wartości społeczno-politycznej i etycznej.

- *Zasada społecznego zachowania jednostki*, co wymaga odwołania się do pozytywnych stron jednostki, lepszej strony ludzkiej natury. Podstawą filozoficzną tej zasady jest zrozumienie natury odbicia rzeczywistości przez człowieka: człowiek nie odzwierciedla rzeczywistości, ale odzwierciedlając ją, traktuje ją w określony sposób. Zatem obiektywnie skonstruowane informacje muszą odnosić się do najlepszych cech ludzkiej osobowości. Mówiąc o zadaniu kształtowania jej działalności twórczej, naszym zdaniem należy odwołać się do społecznie cennych preferencji jednostki, działań i zachowań społecznych.

Tak więc system zasad pedagogizacji przestrzeni informacyjnej, ukształtowany zgodnie z zadaniami naszych badań, rozwija i wzbogaca to, co jest specyficzne dla działalności środków masowego przekazu. Opieranie się na proponowanym systemie zasad, ich systematyczna realizacja może zwiększyć efektywność społecznie wartościowego wpływu mediów i zwiększyć aktywność twórczą jednostki. Realizacja przez media funkcji rozwoju aktywności twórczej jednostki może być pełniejsza pod warunkiem zapewnienia warunków pedagogizacji procesu ich formatywnego działania na jednostkę. Takim warunkiem organizacyjno-pedagogicznym jest integracja zasad pedagogicznych z systemem specyficznych profesjonalnych zasad regulujących działania mediów.

Podsumowanie

Zwrócenie się do edukacyjnego i gnoseologicznego potencjału treści medialnych nie wyczerpuje wszystkich problemów kształcenia zawodowego, ale pozwala zidentyfikować i wdrożyć ewentualne rezerwy w systemie profesjonalnego i kreatywnego rozwoju przyszłego specjalisty.

Nasuwa się wniosek, że problem pedagogiczny współczesnej edukacji tkwi w zasadniczej niejawności konkretnych celów edukacji i wychowania w warunkach rozchwiania systemu wartości. Niemożność powstrzymania i głębia zmian we współczesnym społeczeństwie niosą ze sobą znaczne ryzyko dla jednostki, a zatem aktualizują aksjologiczne podejście do procesu edukacyjnego. Przestrzeń edukacyjno-informacyjna na obecnym etapie rozwoju charakteryzuje się szeregiem pilnych problemów, do których należą:

1. konieczność modernizacji infrastruktury edukacyjno-informacyjnej;
2. zastosowanie technologii informatycznych w edukacji i naukach pedagogicznych;
3. wdrażanie istniejących i rozwój nowych strategii oraz programów włączania naukowej szkoły pedagogicznej do międzynarodowej wymiany informacji;
4. rozwój zasobów edukacyjno-informacyjnych, informacyjno-analityczne wsparcie działalności instytucji naukowych i edukacyjnych;
5. przyspieszenie rozwoju zasadniczo nowych kierunków informacyjnych działań edukacyjnych oraz zapewnienie wysokiej jakości pedagogicznych produktów informacyjnych (czasopisma elektroniczne, podręczniki, kursy na odległość itp.);
6. wsparcie edukacyjno-informacyjne dla tworzenia społeczeństwa obywatelskiego.

Przeprowadzona analiza dotychczasowych badań nie wyczerpuje wszystkich aspektów podanego tematu. Naszym zdaniem potrzebne są dalsze badania nad teoretycznym i metodologicznym uzasadnieniem zastosowania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w szkoleniu nauczycieli.

Literatura | References

- BYKOV V. YU. (2009), *Modeli orhanizatsiinykh system vidkrytoi osvity*, Atika, Kyiv.
- DNEPROV S. A. (1998), *Pedagogicheskoe soznanie: teorii i tehologii formirovaniya u budushhih uchitelej*, Unikum, Ekaterinburg.
- EUROPEAN Parliament resolution of 16 December 2008 on media literacy in a digital world (2008/2129(INI)), <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/aa25676b-a98c-4f30-b813-698fa076d035/language-en> [data dostępu: 30.04.2020].
- GONNET J. (2002), *Osvita i zasoby masovoyi informacii*, Vyd. K.S.S., Kyiv.
- HOBBS R. (2010), *Empowerment and protection: Complementary strategies for digital and media literacy in the United States*, Formare, <http://works.bepress.com/reneehobbs/11/> [data dostępu: 05.05.2020].
- KARA-MURZA S. G. (2000), *Manipuljaciya soznaniem*, Oriyany, Kyiv.

- KREMEN V. G. (2002), *Ukrainska osvita v dobu globalizacii*, „Dyrektor shkoly, liceyu, gimnazii”, 6, s. 4-12.
- LAKOFF G. (2006), *Thinking Points. Communicating Our American Values and Vision*. Farrar, Straus and Giroux, New York.
- PÉREZ TORNERO J. M., VARIS T. (2010), *Media Literacy and New Humanism*, UNESCO Institute for Information Technologies in Education, Moscow.
- POCHEPCOV G. (2012), *Kontrol' nad rozumom*, Vydavnychij dim „Kyevo-Mohylianska akademiia”, Kyiv.
- TANAŠ Ě., GALANCIAK S. (2015), *Cyberprzestrzeń-człowiek-edukacja*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków.
- VORONIN A. A. (2001), *Periodizacija istorii i problema opredelenija tehniki*, „Voprosy filosofii”, 8, s. 17-28.
- WESTEN D. (2007), *The Political Brain: The Role of Emotion in Deciding the Fate of the Nation*, Public Affairs, New York.